

молоді, сприймаючи статус освіти в якості гарантії прилучення до неробства, виявляються заручниками поверхневої, але дуже поширеної ідеї про те, що головним призначенням отриманої освіти є професійні навички і вміння в певній галузі. На сучасному етапі в суспільстві набирає силу протиріччя між реальною освіченістю і її симулякром. Йдеться про освіту, що реалізує диференційну функцію в ставленні до актора інформаційного суспільства. Наростають суперечності між реальною освіченістю (наявність професійного знання) і формальним підтвердженням освіти (наявність диплому). Менш дослідженими, однак не менш нагальними є проблеми неформальної престижної нерівності в самій системі освіти і кількісній невідповідності запитів ринку праці і фахових спеціалістів.

В Україні найбільш видима нестача фахівців технічної сфери. За професійними групами, серед зареєстрованих безробітних переважають працівники сфери торгівлі та послуг (17%); вищі державні службовці, керівники (17%); представники найпростіших професій (13%); робітники з обслуговування, експлуатації устаткування та машин (12%). За видами економічної діяльності, більшість вакансій налічується на підприємствах переробної промисловості (22%), у сфері торгівлі (16%), на транспорті (9%) та в освіті (9%). Найбільший попит роботодавців спостерігається на кваліфікованих робітників з інструментом (23%), а також на робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин (22%) [2].

Ці питання можна вважати одними із ключових для соціології освіти, і для всієї соціології зокрема, оскільки з цього впливають питання більш загальні. Крім сьогодення ці явища неодмінно матимуть вплив в майбутньому технологічно диференційованому суспільстві. Саме тому дослідження цієї сфери необхідно актуалізувати і на теоретичному, і на практичному рівнях.

Література:

1. Бурдье П., Пассрон Ж.-К. Воспроизводство: элементы теории системы образования / пер. с фр. Н.А. Шматко. М.: Просвещение. 2007. 267 с.
2. Як змінився ринок праці в Україні. *РоботодавецьB.org.ua*. URL: <https://robotodavets.org.ua/2018/12/12/yak-zminyvsya-rynok-pratsi-v-ukrayini.html> (дата звернення 05.12.2020)

COVID-19 ТА МАСОВА СВІДОМІСТЬ

Ключник Руслан Максимович, кандидат політичних наук, доцент кафедри глобальної економіки Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро).

Пандемія COVID-19 стала глобальним стресом для всього світу: вона спричинила наслідки технологічного, політичного, економічного, культурного, соціального та психологічного характеру. Одним з мейнстрімів пандемії стало соціальне дистанціювання – один з ключових елементів «нової нормальності». Були не лише скасовані концерти та інші заходи, пов'язані з масовими скупченнями людей. Соціальне дистанціювання вперше прийшло

в глобальному масштабі в освіту та бізнес. Про глобальний збій у навчанні повідомила, зокрема, організація «Save the Children» [1].

У повсякденній практиці більшої частини людей відбулися зміни: стало звичним носити засоби індивідуального захисту (маски та рукавички), обробляти руки та поверхні антисептиком, тримати дистанцію в громадських місцях, уникати великих компаній, відмовлятися від вечірок та вимірювати температуру тіла. Спілкування через засоби інтернет-зв'язку витіснило очні зустрічі та наради: так часто працюють заклади вищої освіти, органи державної влади та місцевого самоврядування, а також різноманітні фірми. Така поведінка стала конвенційною (соціально бажаною) та заохочувалася політичними лідерами.

Слід сказати, що ця пандемія – чи не найперша, яку людство спостерігає в режимі реального часу, відслідковуючи кожну подію та маючи змогу висловлювати свою думку в соціальних мережах. Така ситуація призвела до появи цілих течій «ковід-дисидентів» та «ковідіотів» (слово «Covidiot» стало одним з неологізмів 2020 року). Наявність у цих людей доступу до Інтернету зумовило появу та поширення низки конспірологічних «теорій». Так, деякі користувачі соціальних мереж заявляли про зв'язок пандемії з китайською (американською, російською, ізраїльською) біологічною зброєю. Інші встановлювали «зв'язок» між вишками 5G та захворюваністю на вірусну хворобу (у Великій Британії вандалами – прихильниками цієї версії було пошкоджено чимало вишок). Антиглобалісти звинувачували у пандемії «світовий уряд» та навіть особисто Б. Гейтса, який буцімто планував використати паніку серед населення для «чіпування» та контролю над людьми.

Очевидно, що жодна з цих «теорій» не могла отримати наукового підтвердження. А ідея щодо тотального «чіпування», «відслідковування» тощо не витримує критики навіть з точки зору побутового мислення. Адже переважна більшість тих, хто висловлював такі думки, із задоволенням ділиться з усім світом через соціальні мережі подробицями свого життя: місцем роботи, родинними зв'язками, стосунками з друзями, вподобаннями та інтересами, способами відпочинку, споживацькими перевагами, підкріплюючи все вищезазначене фотографіями та відеозаписами. За таких умов майже про кожного користувача соціальних мереж вже є достатньо інформації, щоб використати її з маніпулятивною метою.

В умовах «постправди» інформація (у тому числі й стосовно пандемії) розповсюджується надто швидко й у великих обсягах. Інформації стає більше щосекундно – причому різними мовами. Зрозуміти її без спеціальних знань надто важко, а фахівцем з усіх наук бути неможливо. Тому більшу частину інформації люди сприймають на віру. А оскільки інформації багато, і часто різні лідери думок суперечать один одному, то кожен обирає для себе ту «теорію», яка комфортніша та зрозуміліша. Відтак, будь-яка конспірологічна версія, викладена з певною внутрішньою логікою, сприймається широкими масами. А якщо людина обрала для себе певну версію, то, заходячи

в Інтернет, вона шукає підтвердження саме цієї версії, і знаходить ці докази, оскільки вони є розробленими та «чекають» саме на свого споживача.

Окремі люди (у тому числі, громадяни нашої країни) відмовлялися визнавати небезпеку і намагалися продовжувати звичний спосіб життя, свідома порушуючи карантинні обмеження. Наприкінці березня 2020 р. у мережі поширилися відеозаписи промов мерів італійських міст: вони закликали мешканців залишатися вдома. Українські політичні діячі також намагалися переконувати громадян, але, на жаль, рівень відповідальності залишився досить низьким. На нашу думку, це пов'язано з нігілізмом та навіть антисоціальною позицією значної кількості людей. Так, влітку 2020 р. група громадян України вилетіла до Греції з метою відпочинку, хоча грецька сторона дозволила лише ділові візити. А після затримання та депортації українців у соціальних мережах з'явилися заклики про допомогу цим громадянам, які фактично вчинили злочин, незаконно перетнувши кордон Греції.

Пересічний українець не був готовим до «нової нормальності». Деякі підприємці продовжували продаж товарів та надання послуг, незважаючи на заборону, інші громадяни відвідували парки, спортивні майданчики, культові споруди. Бажання отримати прибуток чи задовольнити власні матеріальні потреби часто виявлялося сильнішим за почуття відповідальності за свої дії. Політичні діячі місцевого рівня використовували «антикарантинні» настрої українців для отримання голосів на виборах: звинувачували центральну владу у зловживаннях, самовільно скасовували карантинні обмеження, влаштовували масові заходи.

Українські психологи О. Дроздов та М. Дроздова провели в березні 2020 р. дослідження щодо відбиття пандемії в масовій свідомості. Серед причин поширення коронавірусу у світі, на думку респондентів, були винні: люди та їхні негативні риси, зокрема, легковажність та нехтування самоізоляцією (так вважали 32% чоловіків та 33% жінок), сама природа (13% чоловіків та жінок), Китай (12% чоловіків та жінок), влада та політика (9% чоловіків та 8% жінок). Цікаво, що серед винних у поширенні хвороби на території України респонденти називали (у порядку спадання): людей та їх негативні риси, владу та політику, туристів (мігрантів), природу [2, с. 136].

Пандемія наразі триває, а це означає, що нових версій, думок та конспірологічних теорій навколо неї ставатиме дедалі більше. Але це не скасовує реальної небезпеки, яка загрожує всім нам.

Література:

1. Впервые в истории произошел общемировой перерыв в учебе. *Корреспондент*. URL: <https://korrespondent.net/world/4251318-vpervyye-v-ystoryy-proyzoshel-obshchemyrovoi-pereryv-v-uchebe>.
2. Дроздов О.Ю., Дроздова М.А. Деякі тенденції масової свідомості українців в умовах пандемії коронавірусу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2020. Вип. 3. С. 130-138.